

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is f5,00; voor de buitensteden f6,00; franco door het geheele Rijk. Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 20 NOVEMBER.

Advertentien van Zes regels en daar beneden worden tegen f 1,00 geplaatst; meer dan Zes regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelrecht betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 19 November.

De zitting der Tweede Kamer van gisteren is bijna ingenomen door eene discussie, welke door den heer Groen van Prinsterer op een ruim veld is gebragt. Jammer is het, dat de bekwame spreker de gewigtigste algemeene beschouwingen niet dan met de grootst mogelijke bekrompenheid heeft weten te behandelen. Zoo moest ten minste dat den talentvollen redenaar overtuigen, dat hij op een kwaden weg staat, dewijl hem zelfs zijn talent op dien weg niet volgen kan.

De heer Groen van Prinsterer acht den binnenlandse en buitenlandse hen toestand zorgvol. Daarom is eendragt noodig. Die gewenschte eendragt bestaat nu wel niet, maar zij is bereikbaar. En de redenaar heeft ongetwijfeld tot bereiking dier eendragt gesproken. Zien wij op welke manier hij naar dat doel gestreefd heeft. Het zal aanstonds blijken, dat hij de paarden achter den wagen der eendragt heeft gespannen.

In de eerste plaats bespreekt hij den toestand van de partijen; in de tweede plaats behandelt hij eene kwestie van zuiver godsdienstigen aard; in de derde plaats wijst hij op Frankrijk en zijn opkomenden Keizer. Over een ander een woord.

Hij schetst drie partijen: de ministeriële, de konserveatieve, en de anti-revolutionnaire. Ongelukkig nu is het voor hem, dat de door hem genoemde en beschrevene konserveatieve partij niet bestaat. Hij bedoelt daarvoor de partij die voor 1848 geregeerd heeft. Maar is de heer Groen dan alleen vreemdeling genoeg in ons land, om niet te weten, dat de partij in 1848 is zoek geraakt?

De partij is verdwenen. Zouks was onvermijdelijk. Eigenlijk was de toenmalige zoogenaamde behoudende partij met er daad en in beginsel liberaal. Is dat niet door den heer Groen zelven menigmaal bewezen? Toen de magt haar ontviel had zij uitgediend. Zij werd geabsorbeerd door de liberale partij, die aan 't roer kwam, behalve eenige harer leden, die of overgingen, of zich in aanraking stelden met de zoogenaamde anti-revolutionnaire partij, of op hun zelven bleven staan, gelijk de heeren Baud en van Hall, welke laatste nogtans niet gearzeld heeft te verklaren, dat hij met de ministeriële partij homogene is. Wij kennen den heer Groen veel talent toe; maar op de magt, om dooden in 't leven te roepen, kunnen wij hem geen aanspraak laten.

Van de ministeriële partij getuigt de spreker dat zij onvermogen is, om aan de verwachtingen der natie en aan de eischen der Grondwet te voldoen. Tot bewijs geldt, dat zij gedurende den tijd, dat zij 't roer in handen heeft, is gebleven beneden sommige verwachtingen door eenigen opgewekt, en niet heeft voldaan aan het voorschrift der additionnele bepalingen der grondwet. Beide beschuldigingen zijn gegrond. Intusschen van de eerste beschuldiging pleit hij den minister van Binnenlandsche Zaken vrij. Zij valt dus niet op den hoofdleider der partij, en de heer Groen schijnt zelfs de beschuldiging te willen laten drukken op eenige weinig gedisciplineerde volgelingen van de ministeriële partij. Dat is loyaal, wij erkennen het gaarne. Wij gelooven zelfs dat hij hier, tegen zijne gewoonte, te welwillend is geweest, niet omtrent den minister, maar omtrent de partij in 't algemeen, die opgetreden is met verwachtingen, waarvan sommigen voor geen uitvoering vatbaar waren. Wat het uitblijven van eenige organieke wetten betreft; zeker betreuren wij 't met hem, dat zij niet zijn tot stand gebragt; ten minste voor zoo ver er hoop is, om het onderwijs en de armenwet naar goede beginselen geregeld te krijgen. Maar den spreker kan het niet onbekend zijn, dat de Grondwet meer heeft gevorderd, dan het aan menschelijke krachten gegeven is te vermogen. En uit dien hoofde trefte de beschuldiging niet anders de ministeriële partij, dan dat deze zich ten jare 1848 schroomelijk vergist heeft omtrent hetgeen zij meende te zullen kunnen.

Voor 't overige is het oordeel van den spreker over de ministeriële partij onbillijk en onregtvaardig. Want al heeft zij niet beantwoord aan alle verwachtingen; zij

heeft toch aan vele voldaan. Wat zij onder een stoffelijk oogpunt tot stand bragt, — de heer Groen mogt in den loop zijner rede niet vergeten, wat hij bij den aanhef betogde — geeft veel stof tot dankbaarheid. Waarom dan het ministerie en de meerderheid der Kamer afgeschilderd, alsof zij in den tijd van drie jaren niets of onbeduidend weinig hadden gedaan? Hoe wel dat niet gezegd wordt, is dat toch de slotsom van de redevoering, die overvloedig van inkonsequentien, niet geschikt om eendragt voort te brengen.

Van zijne eigen partij sprekende, verdedigt de spreker het *droit divin*; waarbij hij te regt opmerkt, dat de bestrijders van het *droit divin* zich op een gevaarlijk terrein begeven. Het *droit divin* toch wil dat men aan de gestelde magten gehoorzaamt, om der gewetenswille. Neem de verpligting van het geweten weg, en de wijde deur der revolutiën staat open.

Het tweede punt dat hij in zijne partij verdedigt, is het beginsel, dat men bij gelijke aanspraak geloofsgenooten bevordert. Dat beginsel verdraagzaam te noemen, onder eene Grondwet, die gelijke aanspraak zonder aanzien van godsdienst geeft, is een *tour de force*, waartoe alleen de heer Groen in staat is. Wij behoeven daarbij niet stil te staan; en gaan over tot het gedeelte van zijne redevoering, waarin hij het politiek terrein verlaat, om eene zuivere godsdienstige kwestie te bespreken, altijd met het inzicht om eendragt in het land aan te kweken.

Welnu, om die eendragt te bevorderen, zie hier hoe de heer Groen zich aanstelt. Hij roept al de protestantsche vooroordeelen te wapen tegen de Katholijken. 1°. op grond van den zeer merkwaardigen aanwas der Roomsche Katholieke Kerk. Is dat de rede waarom de heer Groen de voorkeur geeft aan geloofsgenooten? Het is wel goed van hem dat openlijk te belijden. Is er nog een ander bewijs noodig om te doen zien, dat de godsdienstige kwestie bij hem dient tot bevordering van zijne politieke inzichten? 2°. omdat men vreest, dat de gelijkheid van gezindheden als een middel beschouwd wordt, om iets anders te verkrijgen — Wat anders? Overheersching. Welk eene onbeschaamdheid ons overheersching toe te dichten, op het oogenblik dat men zelf bewijst naar overheersching te staan! De heer Groen moest ten minste de billijkheid bezitten, om niet zonder eenig bewijs ons de euvelen toe te schrijven, waarmede hij toont zelf behebt te zijn; 3°. Omdat men verontwaardigd is over hetgeen in andere landen gebeurt, namelijk in Toskanen met de Madias enz. Wij willen hier op die zaak niet terugkomen; wij hebben ze dikwijls genoeg besproken. Maar zouden wij omgekeerd op dienzelfden grond, om de vervolgingen in Mecklenburg en het geweld in Engeland, door een opgeruid fanatiek gepeupel gepleegd, niet met meer regt kunnen roepen en waarschuwen tegen een zeker deel van geestdrijvers in het Protestantisme? Waarom zwijgt de heer Groen daarvan? Waarom drukt hij op een gezegde van den heer de Montalembert, waaraan deze erkende ultramontaan, hij, die zulk een dekreet, als waarvan sprake is, verfoeit, geene andere waarde hecht, dan het *misbruik* dat lieden, als de heer Groen, daarvan kunnen maken? Het citaat van Montalembert pleit voor de Katholijken tegen den heer Groen, die van een gezegde, dat ieder katholieke geestelijke of leek van invloed afkeurt en veroordeelt, gebruik maakt om het op rekening van de Katholijken in 't algemeen te brengen. Is dat geoorloofd? Heeft iedere partij niet hare *soldats perdus*, die ongerijmdheden uitkramen, hunner partij onwaardig? Wij behoeven niet in den vreemde te gaan, maar bij onze protestantsche schand-litteratuur te verwijlen, om op de ergerlijkste gezegden te stooten. Wij zouden ons schamen op rekening van onze protestantsche landgenooten te schrijven, wat slechts toebehoort aan hen, die op den bodem der maatschappij in den modder wroeten. Niet zoo de heer Groen; voor hem is alles wapen; en hij, die op hoffelijkheid aanspraak maakt, vreest niet zijne handen te bezoedelen met het vuil, dat hij uit een afzigtelijk slijk opdelft, om dan dat stinkend draf, op zijne handen gedragen, Katholieke landgenooten in het aangezicht te werpen. Wanneer de heer Groen in den vreemde alles gaat opzoeken, wat hier de

Protestanten kan opruijen; waarom zwijgt hij van hetgeen in ons land ergerlijks door Protestanten tegen Katholijken geschiedt? Waarom? Om godsdienstigen twist en tweedragt te zaaijen. Overigens voor hem, blijkt dat gedeelte zijner redevoering, bestaan de Katholijken niet in 't land, dat hij vertegenwoordigt, dan om miskend te werden. Al het hatelijke, dat hij tegen de Katholijken aanvoert, dient om de natie wakker te schudden uit hare verderfelijke rust; zoo spreekt hij. Het is blijkbaar, dat die natie in zijne opvatting slechts uit Protestanten bestaat. De Katholijken, die er zijn, tellen niet, dan om in bedwang gehouden te worden. Het is wel vriendelijk en zeer staatkundig, en daarbij vooral goed berekend voor iemand, die eendragt wil aankweken en de gene helft der bevolking tegen de andere opzet, geene vleijende, deze verguizende; en dat in eene politieke vergadering! Meent de heer Groen dat de volksvertegenwoordiging eene Kerkvergadering is, als die te Bremen heeft plaats gehad? Hadde Stahl in het Binnenhof zitting; zijn talent zou op nieuw dienstig kunnen zijn geweest om eenige bekoeling aan het fanatisme van den heer Groen te bezorgen; die op de ergerlijkste wijze vergeten heeft, dat hij blijkens eed en plicht niet zit in de Kamer als vertegenwoordiger van het Protestantismus, maar als vertegenwoordiger van alle ingezetenen des Rijks.

De derde en laatste kwestie door hem besproken betreft Frankrijk en het keizerrijk. Wij weten niet waartoe zijn betoog dient, dat Nederland zijne onafhankelijkheid en zelfstandigheid tegen vreemden invloed moet bewaren. Is er iemand, die het betwist, die er aan twijfelt? Of heeft de heer Groen slechts gesproken, om zich als de nationale man bij uitnemendheid aan te bevelen? 't Zou kinderachtig zijn. Maar in alle geval is ook dat gedeelte zijner redevoering niet tot zijn doel geschikt. De heer Thorbecke heeft terecht gezegd, dat de gevaren, waarvan de heer Groen sprak, dikwerf al zooveel bestaan in de verbeelding als in de werkelijkheid, en dat men deze door er veel over te spreken, ook scheppen kon. De minister gelooft met allen grond, dat de heer Groen zeer dikwerf op weg is om niet bestaande gevaren te scheppen.

Met dit gezegde van den minister is de redevoering van den heer Groen gekarakteriseerd.

Met genoegen hebben wij gezien, dat niet één Katholiek in de Kamer het woord heeft opgevat tegen deze onbetamelijke redevoering. Wij betreuren 't dat geen Protestant daartegen protest heeft ingeleverd.

De minister heeft den heer Groen op vele punten geantwoord. De godsdienstige kwestie is hij evenwel voorbij gegaan met de aanmerking, dat de Kamer geene kerkvergadering is. Wij achten het onnoodig het antwoord des ministers te analyseren. De meeste punten, door hem besproken, zijn vroeger dikwerf behandeld en alzo bekend.

Ook de minister van Financien heeft een woord gezegd. Wij stippen daaruit slechts aan, dat hij het tijdstip, waarop hij denkt eene Konversie voor te stellen, niet kan bepalen.

Bij de opening der zitting had de heer van Doorn het woord gevoerd, om te verklaren, dat ook hij op geene vermindering van belasting durft aandringen, zoo lang niet onze rentelast eene aanzienlijke vermindering zal hebben ondergaan.

Voor het eindigen der zitting is met algemeene stemmen aangenomen Hoofdstuk I der begrooting, *Huis des Konings*.

Onze Amsterdamsche confrères hebben dezer dagen eenigzins in 't breede verslag gegeven van de mededeelingen door den heer Elout van Soeterwoude gedaan, betreffende zijne reis naar Florence. Bij het lezen van dat verslag, konden wij ons niet van het maken van eene enkele aanmerking onthouden. Of de belanghebbenden door de heeren, die een uitstapje naar Toskanen gemaakt hebben, voor de Madias aan den dag gelegd, is, zoo dachten wij, opregt, of zij is slechts voorgewend en verbergt een ander doel. Is zij opregt, dan zullen de bedoelde heeren alles in het werk stellen, wat den Groothertog van Toskanen voor de Madias gunstig stemmen kan, en alles zorgvuldig vermijden, wat hem hetzij tegen de Madias,

Neem te hanteen tien beschermheeren zou kunnen verbitteren. Is echter de aan den dag gelegde belangstelling slechts voorgewend, en is zij slechts een voorwendsel om tot een ander doel te geraken. — dan zullen zij er zich weinig aan laten gelegen zijn of de Madiai's al dan niet in vrijheid worden gesteld, en of de Groothertog van Toskanen billijke reden mogt krijgen tot verbittering en tot handhaving van het wettelijk, door verschillende regtbanken in Toskanen tegen de Madiai's uitgesproken.

Wanneer wij nu nagaan wat door den heer Etout van Soeterwoude zoo al gesproken is, naar aanleiding van zijn uitstapje naar Florence; wanneer wij vernemen, dat zijne gansche toespraak er vooral op aangelegd was, niet om het volgens de wetten van Toskanen strafschuldige gedrag der Madiai's te regtvaardigen; niet om de vergadering in de hoop te doen deelen op hunne spoedige invrijheidstelling; maar om den Groothertog van Toskanen in het alleregunstigst daglicht te stellen; maar om de wetgeving van Toskanen aan de algemeene verachting prijs te geven; maar om het Toskaansche volk onder de heftigste indrukken te brengen; maar om de gruwelen onwaarschijnlijk te debiteeren omtrent het lot, dat de Madiai's in de gevangenis te verduren hebben — zij worden gezegd geketend aan de muur des kerkers vastgeklonken te zijn, terwijl de Engelsche bladen zulken lof meenen te moeten toezwaaijen aan de regering van Florence, wegens de humane behandeling welke de Madiai's in de gevangenis ondergaan — wanneer wij dat alles nagaan, en daarbij in bedenking nemen, dat soortgelijke vergaderingen, als die welke Maandag 11 dezer steds gehouden is, dezer dagen almede gehouden worden in andere steden des Rijks en insgelijks in Engeland en in Duitschland, en wanneer wij ons, eindelijk, te binnen brengen, lettende op hetgeen in Engeland, in Pruisen, in Mecklenburg, in Hannover, in Zwitserland, en in Sardinië geschiedt, en op hetgeen daar zoo wel als hier te lande voorbereid wordt, welke de teekenen zijn des tijds — wanneer wij dat alles nagaan, wat dan daaruit af te leiden? Dat men er prijs op stelt den Groothertog van Toskanen te stemmen tot begenadiging der Madiai's? dat men er prijs op stelt de Madiai's in vrijheid gesteld te zien? Niemand zal zoo dwaas zijn van daaruit tot die gevolgtrekking te komen. Was het toch om de in vrijheidstelling der Madiai's te doen, dan zou men zich wel wachten degenen te beleedigen, op wiens woord alleen de kerkerdeur voor hen kan ontsloten worden. Maar wat dan af te leiden uit eene taal, als die welke de heer Etout van Soeterwoude zich heeft gemaakt te mogen vermoeden? uit de houding, welke de beschermheeren der Madiai's voornemens schijnen in de verschillende landen waartoe zij behooren, aan te nemen? Wat anders, dan dat het lot der Madiai's hun eigen lot is; dat men weinig ter harte gaat; dan dat het hun vrij kan verschillen, is of zij in de gevangenis blijven, dan of zij op vrije voeten gesaken; dan dat de Madiai's slechts gebruikt worden tot eene krijgslust, waarmee het protestantsche volk tegen de Roomsche Kerk en tegen de Roomsche volkeren kan opgeruid worden, en waarvoor het wellicht gemakkelijk te verenigen zal zijn ter voortzetting van den strijd tegen alles wat den naam van Katholiek draagt, die op goeden gronden mag verondersteld worden voorbereid te zijn te Londen, te Witsbaden en te Bremen. Zoo blijkt het dan wat wij over de belangstelling van belangstelling in de Madiai's bij sommigen denken mogen; zoo blijkt het dan in hoeverre die bij de drijvers als opregt mag geacht worden; maar zoo blijkt dan tevens, wat de leiders der Madiaische beweging, met den ultrafanatieken lord Riden aan hun hoofd, in 't schuld voeren en tot welk doel alle landen in agitatie worden gebracht, waartoe de maatschappij der bevolking tot protestantse kerkgenootschappen behoort. Al dat geroep van Madiai hier en Madiai daar komt zoo immers bij dat van rekening hierop neder: Laten de Madiai's verzuichten in hunne kerker, maar voorwaarts tegen Rome! Onze bezadigde protestantsche landgenooten zullen zich echter, vertrouwen wij, niet zoo gemakkelijk laten inlijven in een lager kerkje, dat die oorlogskreet aanheft, en daardoor alleen reeds het vaderland aan de grootste gevaars prijs geeft.

Men leest in de *Tablet*:

Men schijnt veelal te gelooven dat er als bijdragen tot de schoukosten van Dr. Newman, in het Buitenland veel, in Engeland daarentegen weinig gegeven is. Voorts zegt men dat die opzameling van gelden niet noodig was; en of twee rijke lieden zouden beloofd hebben Dr. Newman schadeloos te stellen; de geldinzamelingen zouden dus alleen dienen om deze laatste schadeloos te stellen.

Beide beweringen zijn onwaar. De kosten van het proces, behalve de wellicht op te leggen boeten, bedragen ten minste 8,500 £ (102,000) en worden met de kosten der beschuldiging op circa 10,000 £ (120,000) berekend. Uit Frankrijk zijn tot dus verre 18,000, uit Nederland 10,200 en uit Engeland 6,700 £ (84,000) ingekomen. De grootste bijdrage uit Engeland

is eene van 500 £, voorts een paar van 300 £ en ettelijke van 100 £. Katholijken van allerlei rang en stand hebben bijgedragen. In eene gemeente is voor 10 guinjes aan pennys (5 cts.) bijeen gebracht.

Voor de kosten der aanklagt en de straf eener zware geldboete, wanneer de straf niet in gevangenschap zal bestaan, zijn dus nog bijdragen noodig. Hoedanig ook de uitslag moge zijn van het vonnis, dat vermoedelijk 15 November zou worden uitgesproken, alhoewel wij ons verzekerd dat Dr. Newman kloekmoedig het gemis zijner vrijheid zal dragen, terwijl het proces hem toch altoos tot eer, maar zijne vijanden, beschuldigers en registers slechts tot eeuwige schande zal strekken.

Te Gravesend, niet ver van Londen, heeft Dingsdag 9 dezer weder een ergerlijk schandaal plaats gehad. Eenige honderden beschnoken lieden, zoo vrouwen als mannen, stroomden naar de katholieke St. Janskerk, onder het uiten der hevigste bedreigingen tegen de Katholijken en hun waardigen herder; zij begonnen met steenen alle glasruiten in te gooijen, en poogden daarop de kerk in brand te steken, zoodoek de politie, ofschoon ontoreikend om de wanordeligheden terstond krachtig te keer te gaan, deed loffelijk haren pligt om dit misdadig voornemen te beletten. Een agent werd daarbij deerlijk mishandeld. Eindelijk is de woeste hoop tierende niteen gegaan.

Het verwekte veel verontwaardiging, dat de stedelijke regering geene troepen heeft gezonden om de politie te ondersteunen; terwijl een twintigtal dragonders daartoe voldoende zou zijn geweest.

Zonder deze nalatigheid, die veel te denken geeft, zouden groote ongelukken voorgekomen zijn, want de politie-agenten hadden veel te lijden van de woeste menigte, en hebben ook menigeen uit zelfverdediging gevoelig gekwetst, zoodat een der belhamels reeds den volgenden morgen is overleden.

Men schrijft ons uit Hoorn, 17 Nov. »Heden smaakte de Zeer Eerw. Heer P. Does, Landdeken van West-Vriesland en Pastoor der St. Cyriacus-kerk alhier, het genoegen van op eene plegtige wijze het Zilveren Jubileest zijner priesterlijke bediening te mogen vieren. Reeds Maandag te voren had de gemeente vol van geestdrift, uit zuivere hoogachting tot hunnen beminden Herder zich in stilte beijverd aan dit feest zooveel mogelijk luister bij te zetten. De kerk was eenvoudig doch dellig gedekoreerd, en prijkte met een Latijnsch en een Hollandsch tijdschrift op de feestviering toepasselijk. Voorts werden betogende de kerkelijke zingen, die door den Pastoor als van alle zijden toevoerden, wat hart zijn Eerw. door zijne lieve gemeente wordt toegedragen.

De plegtige Misofferande werd ten negen ure door den Jubilaris opgedragen, daarin bijgestaan door den Hoog Eerw. Heer E. S. van der Haagen, Aartsprister van Holland en Zeeland, door eenige Zeer Eerw. Dekenen en door eene aanzienlijke Priesterschaar.

De feestrede werd uitgesproken door den Wel-Eerw. Heer J. M. IJermans, Pastoor van Dordrecht, vroeger Kapelhaan van den Jubilaris. De wenschen door Zijn Eerw. den feestvierenden Pastoor namens de gemeente toegebracht, zullen nog jaren lang door ieder lid der gemeente worden herhaald, en aller gebed zal daggelijks zijn: God spare onzen Herder!

Te beginnen met gisteren zijn de vertrek-uren op den Hollandschen spoorweg veranderd. De van Amsterdam vertrekkende treinen zijn: ten 8 ure 30 min., 11 ure 30 min., 1 ure 30 min., 4 ure 30 min. en 7 ure 30 min. De van Rotterdam vertrekkende zijn: ten 6 ure 45 min., 9 ure 45 min., 11 ure 45 min., 3 ure, 5 ure 30 min. en 7 ure 45 min.

Behalve deze veranderingen hesteelt men 22 à 23 minuten meer dan vroeger over het traject tusschen beide steden. Tusschen Amsterdam en Haarlem is het verschil 5 à 8 minuten.

De beurstrein vertrekt een kwartier vroeger dan de vorige dienstregeling van Rotterdam en komt 16 min. later te Amsterdam aan, namelijk ten 2 ure 36 min.

Morgen deelen wij de geheele tabel mede.

Het concert der maatschappij *Caecilia*, gisteren avond in den schouwburg alhier gegeven, heeft opgebracht de aanzienlijke som van f 1751.40.

Te Leyden is tot lid der kamer van koophandel en fabrieken verkozen de heer S. J. le Poole.

Z. M. heeft het nader onderzoek der verbetering van de uitwatering der Geldersche vallei opgedragen aan eene nieuwe commissie, bestaande uit de heeren: Mr. S. Baron van Heemstra, 's Konings kommissaris in de provincie Utrecht, Voorzitter; A. van Dale, lid van Gedeput. Staten van Gelderland; Mr. de Beaufort, lid van Gedeput. Staten van Utrecht; Mr. H. Conrad, hoofdinspecteur van den waterstaat in het 5de distrikt; Jhr. J. Ott van Schoonhoven, waarnemend hoofdinspecteur in het 5de distrikt (Utrecht); H. J. van Duinen, kapitein, verstaander in ingenieur te Amersfoort; C. J. B. van Zadelhoff, burgemeester van Wieringen; Mr. F. R. Spengler, grondeigenaar op Dennebroek (gemeente Ede); H. Menso, burgemeester van Rhenen; M. Lagerweij, burge-

meester van Woudenberg en Mr. A. G. Wijers, burgem. van Amersfoort, leden en Jhr. Mr. H. A. M. van Asch van Wijck, lid der Prov. Staten van Utrecht, en Rijksadvokaat aldaar, sekretaris.

Z. M. heeft 1°. goedgekeurd de door den gemeenteraad van den Bommel gedane benoeming van den burg. H. W. Croes tot sekretaris; 2°. benoemd tot kommissaris van politie te Bolsward, P. Peereboom.

Z. M. heeft 1° op zijn verzoek, eervol ontslagen A. de Wit, als lid van het polderbestuur van Lopik;

2° benoemd tot heemraad voor den bovenpolder, 's Lands van Ravenstein, F. van de Locht; id. voor den benedenpolder 's Lands van Ravenstein, T. Kuijpers; tot hoogdijkheemraden van het Oude Land van Altena, G. van Tienhoven en W. van Eeten; tot heemraad van het dijkbestuur van Dieden, P. Bijl; id. van het Hoornder Nieuwland, J. Daalder; tot gezworen bij den polder Waarde c. a., M. Pieper; tot gezworen bij den polder Aan en Genderdijke, L. de Regt; tot beheerder bij den polder Nieuw Westendorp, gelegen onder de gemeente Hoek, A. A. van Haelst; tot lid van het dijkbestuur van Bemnes, B. van Essen; tot dijksgedeputeerde bij de kontributie Hemelamer Oldephaert en daarbij behorende zeedijken, Jhr. W. H. Lycklama a Nycholt; in het bestuur van Wijnbrisaerdeels met daarbij behorende kontributie zeedijken, de gemeenten Sneek en Ylst daarende begrepen, tot gemeenteraad, J. van der Meulen en tot rekenmeester D. P. Oppedijk.

Men verneemt, dat de zaak van de liquidatie van den achterstand, dien Nederland van het groothertogdom Luxemburg vordert, nog geene gunstige wending heeft genomen. Het antwoord, dat de grooth. Regering aan de Nederl. regering heeft gegeven, is afwijzend. Harer zijds heeft de Nederl. regering een eersten maatregel genomen, welke ten oogmerk schijnt te hebben een einde aan dezen toestand uit te lokken. De Nederl. legation buiten 's Lands hebben voorschriften erlangd, waarbij hun verboden wordt aan de Luxemburgsche onderdanen eenigen diplomatieken bijstand te verleenen, te rekenen van den 1 Nov. af; ofschoon de grooth. regering sedert ruim zes weken daarvan verwittigd is, heeft ze daarop nog geenerlei antwoord doen toekomen. Intusschen is uit de jongste beraadslagingen ter Luxemburgsche Kamer van afgevaardigden gehouden, gebleken dat de betrouwer voor de Buiteni. Zaken er officieel aan die Kamer kennis van gegeven heeft, met bijvoeging dat hij nog niet bepaald kon, of de grooth. regering zich, tot het uit den weg ruimen van deze ongelegenheid tot den Bondsdag of anderen bondgenoot zal wenden, dan wel overgaan tot het benoemen van konsuls in de voornaamste steden.

Zonder in eenige bijzonderheden over deze zaak te willen treden, is het nogtans blijkbaar, dat de onverwachte afwijzing van de grooth. regering in de belaten zekere gevoeligheid buiten af op te wekken. Het is te hopen dat men dit beseffen, en het mogelijke doen zal om deze moeijelijkheid weg te nemen.

Men leest in de *Staats-Courant*:

Omtrent de Palembangse aangelegenheden worden ons nog de volgende bijzonderheden medegedeeld:

In de Ampat Lawang ondervindt men nog moeijelijkheid in het kiezen van geschikte passira's, in de plaats van sommige der ontslagtre of overledene inlandsche hoofden.

De verschillende intrigues, die de onderscheidene partijen in het werk stelden, om die keuze op een hun welgvallig persoon te doen vallen, maakten dat die zaak op de lange baan werd geschoven.

In de divisie Rawas en de beneden-divisies was alles rustig. Uit de Moessie Hier waren nog hoofden, welke vroeger ongunstig gestemd waren, met de achterstallige landrenten aangekomen. Uit de gesprekken met hen bleek maar al te zeer, dat de handelingen van den naar Java verplaatsten Ferdana Mantrie de oorzaak zijn geweest van hunne armoede. Men scheen nu eerst overtuigd te worden dat hij of zijne zonen niet zouden terugkomen. De toevloed van haren uit de Moessie Hier was groot en had ook tot de ontakking geleid, dat de Ferdana Mantrie zich in die divisie aan verschillende ongeoorloofde handelingen had schuldig gemaakt.

De aanyang der geregelde pakketvaart met de posten op eenige plaatsen van de Moessie Hier heeft alomtegenwoordig veel opgewektheid te weeg gebracht. Inzonderheid was dit het geval te Amboina. Het gouvernement heeft door die pakketvaart nu tijdingen van Padang, Benkoelen en de Molukken van, om zoo te zeggen, weinige dagen.

Gedurende de maand Julij 1852 is aan inkomende en uitgaande regten op Java en Madura ontvangen f 639,166.76. De ophrengst over de zeven eerste maanden van het jaar bedraagt f 4,060,011.32. Hieronder zijn echter begrepen: aan regten op gouvernementsprodukten eene som van f 533,280.84; aan terugbetaalde regten f 33,271.72; te samen f 571,551.106. Zuivere ophrengst f 3,488,459.45. Over de zeven eerste maanden van 1852 is meer ontvangen dan over hetzelfde tijdvak in 1850: f 709,058.104, en minder dan over 1851: f 70,375.634.

Als eene bijzonderheid meldt men uit Arnhem,

dat aldaar den 10den dezer voor de derde maal van weelingen is befallen Maatje de Nooijer, huisvrouw van Jan de Ridder. Hoezeer moeder en beide jonggeboorenen naar tijdsomstandigheden zich zeer wel bevinden, zoo verkeeren zij echter, met het overige talrijk kroost, in behoeftige omstandigheden. Deze vrouw, met vader en hare moeder, zijn mede alle drie tweeelingen.

's GRAVENHAGE, 18 November. Heden morgen heeft op het K. kerkhof alhier, de plegtige ter aarde bestelling plaats gehad van de baronesse Maria Elisabeth Françoise Lee, overleden in 53 jarigen leeftijd, geboren in Noord-Amérika, echtgenote van Z. Exc. den baron von Maltitz, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Z. M. den Keizer aller Russen, bij het Ned. Hof. Het lijk, hetwelk voor de begrafenis in een der salons van het hotel van Z. Exc. in staatsie was ten toon gesteld geworden, werd door eenige honderde personen bezocht, die het laatste blijk van deelneming wilden bewijzen aan de nagedachtenis der overledene, die aan een smartelijke ziekte was bezweken. Het lijk was gesteld in een salon, welke geheel met zwart lak was beschilderd; de muren waren met witte tapijten bekleed, die overledene was insgelijks met vele kostbaarheden in het wit satijn gekleed. De salon was door een menigte van bezoekers verlicht. De lijkkoets werd door vier paardjes getrokken, waarnaevens zich vier lakkeijen van Z. Exc. bevonden; daarop volgdetwee koetsen, waarin Z. Exc. en de sekretarissen van legatie gezeten waren; vervolgens een koets van Z. M. den Koning; een van H. M. de Koningin-moeder; een van Z. K. H. prins Frederik, nevens elk portier bevond zich een lakkeij in groot liverij. Daarna kwamen verscheidene koetsen van het korps diplomatique. Het lijk werd gedragen door zestien bodens van de departementen van algemeen bestuur en zestien gewone dragers. Talrijk waren de toeschouwers, die deze plegtige ter aarde bestelling bijwoonden.

Het Hof heeft heden den rouw gedurende twee maanden aangenomen over Z. K. H. den hertog van Leuchtemberg; zullende de eerste week de middelbare en de tweede week de lichte rouw gedragen worden.

Men vernemen is thans het monument ter gedenking van den gen-majoor Michiels, dat te Batavia zal worden opgericht, en dat tevens als een algemeene hulden aan Nederlands land en zeedragt in Oost-Indië moet worden beschouwd, met den besten uitslag in de fabriek der heer Euthoven alhier voltooid. Naar het oordeel van deskundigen, die dit monument reeds hebben bezien, is het indrukwekkend en zeer geschikt.

19 Nov. Heden, den dag der begrafenis van wijlen den Hertog van Wellington, hebben de officieren in de residentie den rouw aangenomen voor drie dagen, wegens het overlijden van dien beroemden krijgsoverste, veldmaarschalk ook van Nederland.

De gewone audientie van den minister van binnenlandsche zaken, zal op Zaterdag den 20 November aanstaande, geen plaats hebben.

Naar men vernemt zal Z. Exc. de baron van Maltitz, minister van Rusland bij het Nederl. Hof, in het voorjaar de residentie verlaten.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.
Zitting van Donderdag, 18 November.
In deze zitting zijn de algemeene beraadslagingen over de begrotingswetten voortgezet en ten einde gebragt. Daarna is her 1ste hoofdstuk behandeld en met algemeene stemmen aangenomen. De voortzetting der beraadslagingen is bepaald op morgen ten 11 ure.

BUITENLANDSCHE BERICHTEN.

PARIS, 17 Nov. Het dagblad *le Pays* geeft aan zijne verontwaardiging over de manifesten der demokratiscbe ballingen lucht in een krachtig artikel.

Zondag 11. werd de spoorweg van Metz naar Saarbrück ingewijd, waardoor Hayre thans in regstreeksche gemeenschap is met Noord-Duitschland.

Het *Journal de l'Aisne* wedersprekt de geruchten dat de katholieke godsdienst uitsluitend in Frankrijk erkend zou worden, na het herstel van het keizerrijk. Die geruchten zijn te ongerijmd, zegt het blad, om ernstig wederlegd te worden.

De heer de Kisseleff, Russisch gezant, zal zich bij de bevestiging van het Keizerrijk, weder in deze hoofdstad bevinden.

De keizer Napoleon zal, naar men zegt, op zijne eigene kosten 40 huisjes doen bouwen aan de barrière du Coudray, welke ter bewoning zullen worden afgestaan aan huisgezinnen der arbeidende klasse.

Aan de oevers van de Saône heeft het zoo sterk gemist, dat de scheepvaart is gestremd; en de stroom

booten, die de rivier bevaren, moeten aanhoudend den beugel laten luiden, om ongelukken te voorkomen.

Wanneer Abd-el-Kader Parijs weder bezoekt, zal hij vergezeld zijn van zijne vrouw en zijne oude moeder, waarvoor hij een zeer grooten eerbied koestert. De vrouw van den Emir is altijd digt gesluierd, zoo dat niemand, die Abd-el-Kader naderde, nog nooit hare gelaatstreken heeft gezien.

Per telegraaf. PARIS, 18 Nov. Heden is een besluit bekend geworden, krachtens hetwelk het leger, met inbegrip van de troepen te Rome en in Afrika, tot een bedrag van 370,000 man vermindert zal worden; zijnde een vermindering van ruim 30,000 man.

MADRID, 12 Nov. Heden zegt men weder dat de Cortes niet door de Koningin in persoon geopend zullen worden.

ENGELAND.

LONDEN, 17 Nov. Lord Derby heeft ten zijnen huize een bijeenkomst gehouden van 250 behoudsgezinde parlements-leden met het doel om de politieke gedragslijn, die hij en zijn bewind voornemens zijn te volgen, af te bakenen. Men zegt dat niemand eenige bedenkingen tegen zijne redevoering te opperen had, maar dat allen beloofden de maatregelen van het bewind van Lord Derby in alles te zullen ondersteunen.

In het Huis der Gemeenten is door een der leden voorgesteld te bepalen dat het Huis voortaan te middernacht alle beraadslaging staken zoude. Dit werd met 260 tegen 64 stemmen verworpen; de groote meerderheid was van oordeel dat in dit opzigt het Huis zich niet aan een vasten regel binden, maar zich op het oordeel zijner leden verlaten moest.

Gisteren heeft de Lord-kanselier eenige wetsontwerpen tot hervorming der regterlijke magt in het Huis der Gemeenten ter tafel gebragt. Lord Brougham betuigde zijne tevredenheid deswegens.

De beide Huzzen hebben hunne zittingen tot Vrijdag e. k. verdaagd.

In de *Times* biedt een dame voor 25 £ een haarlok van den hertog van Wellington te koop aan; zij zal bewijzen leveren van de echtheid.

De *Morning Post* geeft de volgende naamlijst der vertegenwoordigers van Buitland. natiën, die opzettelijk naar Londen komen om de begrafenis van Wellington bij te wonen:

België. De beide Koninkl. Prinsen, de hertog van Brabant en de graaf van Vlaanderen.

Pruissen. Misschien de Prins van Pruisen, generaal Nostitz, Schavahorst en de Massow.

Rusland. Prins Michiel Gortschakoff, graaf Binkendorff en generaal Tchernitzky.

Hanover. Luit.-gener. Sir Hugh Halkett, kol. Poter, baron de Marenholz, luit. kol. Weste en kapt. Holcott.

Brunswijk. Maj. gener. Erichsen, kol. Baum.

Nederland. Luit. gener. baron van Omphal en graaf Tindal.

Portugal. Hertog de Tereira, don Manuel de Souza.

Spanje. Maj. gener. de hertog d'Osuma, kol. Colva en Torres.

De straten tusschen Charing Cross en St. Pauls waren sinds gisteren vol beweging en drukte, door het betimmeren der winkels in amphitheatra en het oprigten van zitplaatsen rondom de kerken, de publieke gebouwen, societeiten enz. Allerwege zag men de werklieden bij flambouwen, bij welker licht men zoo ijverig mogelijk bezig was.

Prins Albert heeft eergisteren met de beide zonen van den koning der Belgen een jachtpartij bijgewoond.

Men meent te weten, dat de oudste dochter onzer Koningin is verloofd geworden aan den zoon van den Prins van Pruisen, vermoedelijke erfgenaam van den troon.

In de omstreken van Bristol en Nottingham zijn groote verwoestingen aangerigt door overstroming. Eenige personen hebben en zelfs het leven bij verloren.

Volgens de laatste volkstelling van New-York gaat het zielestal der stad een half miljoen te boven, tellende zij 515,547 inwoners waaronder 237,795 vreemdelingen verdeeld in 133,730 Duitschers, 55,476 Engelschen, 22,824 Schotten en 4990 Franschen; de overige 13,125 vreemdelingen bestaan in Zwitsers, Canadiërs, Spanjaarden, Zweden, Hongaren en Italianen.

Men wil hier weten, volgens partikuliere berichten uit Buenos-Ayres dat de gen. Urquiza, wel verre van te berusten in de omwenteling, die hem zijn gezag ontam, met eenige hem getrouw gebleven troepen naar Buenos-Ayres is opgerukt om de stad te belegeren.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 18 Nov. Men schrijft uit Frankfort, dat de centrale commissie voor de Rijn-scheepvaart voor dit jaar hare zittingen gesloten heeft, zonder de vraag beslist te hebben, noopens Frankrijk's eisch, om in de vermindering der Rijntollen met de overige oeverstaten te worden gelijk gesteld. Reeds in Aug. jl. werden door Baden, Beijeren, Hessen, Nassau en Pruisen als

equivalent verlangd: 1. de opening van het kanaal van Huningen voor de Duitse vlag en derzelver gelijkstelling met de Fransche; 2. het invoeren der koloniale produkten in Frankrijk op de voorwaarden bij verdrag van 25 Juli 1840, aan de Nederlanden toegestaan; 3. formeel afstand te doen van het Rijnkroon en andere gelijksortige uitgaven voor de op Duitsche vaartuigen geladen koopgoederen, zoo alsmede voor de vaartuigen zelven.

De Franche gevolmagtigde heeft deze voorwaarden verworpen, en beriep zich daarbij op het Weener verdrag van 1814 en 1815, alsmede op de overeenkomst van 31 Maart 1831. Hij verlangde dat het *status quo*, waarbij Frankrijk voorloopig dezelfde begunstigen geniet als de andere oeverstaten, tot het einde van 1853 in stand zou blijven. De gevolmagtigden der Duitse oeverstaten hebben hierover een rapport aan hunne regering gezonden, zonder tot eenig besluit te komen. Aan het verlangen van den Nederlandschen kommissaris, die onderscheidene veranderingen en een volkomene gelijkstelling der stoombooten met de zeilschepen verlangde, werd niet voldaan.

BERLIN, 18 Nov. Men vernemt nog niets naders aangaande het verschil van gevoelen onder de ministers, ontstaan over de verhooging van sommige posten der begrooting, vooral op posten het ministerie van koophandel betreffende; de beslissing zal vooral moeilijk zijn, omdat men de juiste verhouding en sterkte der partijen in de Tweede Kamer nog niet kent.

ITALIE.

De heer Odillon Barrot bevindt zich thans te Rome, alwaar hij bij den H. Vader een gehoor heeft verzocht. Hij was van Napels gekomen en zal vervolgens naar Florence reizen.

Eenige Sardinsche bladen willen weten dat ruim 1200 staatkundige vluchtelingen uit Toskanen zullen verwijderd worden; ten gevolge der laatste veiligheidsmaatregelen der Toskaansche regering. Het cijfer is waarschijnlijk wel wat overdreven. Maar de slechte pers in Sardinië belooft aan die vluchtelingen in Piemont een broederlijk onthaal. (t is geen wonder.)

De *Risorgimento* berigt, dat de graaf de Samhuy zijn ontslag heeft ingediend als Sardinsch gezant te Rome; als zijn plaatsvervanger werd genoemd graaf de Pralormo, gezant te Berlijn, die zich thans met verlof te Turijn bevindt.

Men verzekert, dat er een werk van den ridder Massimo Tapparelli d'Azeglio, gewezen president van den Ministerraad te Turin, in het licht zal verschijnen, waarin hij zijne staatkundigen honding, gedurende zijne zitting in het ministerie, verdedigt. Men meent, dat ook dit werk zal getuigen van de hem eigene rondborstigheid en waarheidsliefde.

STADSNIUWS.

In de 218de Staats-Loterij zijn in de 5e Klasse bij de 17e trekking prijzen van f 1000, of daarboven te heurt gevallen aan N°. 10240 f 1500, en premie f 30,000, N°. 19272 premie f 5000.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 19 November.
ONDERTROUW (18 Nov.): P. W. Niggeldans met J. H. rings. F. W. Nienaber met J. W. S. Krieger. W. A. Rein met A. A. B. Boers.
GEBOUW (18 Nov.): K. Bresser met A. A. Sterkenberg. J. M. J. J. met J. A. Bruinier. A. Bruinier met W. L. M. J. J.
BEVALLEN (17 Nov.): F. J. Smits, geb. Schaly, D. A. Reket, geb. van Nie, D. — (18 Nov.): H. Zuidhoek, geb. Smid, D.
OVERLEDEN (15 Nov.): W. Welke, geb. Köhler, 33 j. W. J. van Santen, wed. W. Bultman, 81 j.

HANDELSBERICHTEN.

AMSTERDAM, 19 November.

GRAANMARKT.
Tarwe prijshoudend, verkocht: 129, 130 & b. Poolse f 308; 315; 126 & witte Holst. f 278; 129 & n. Groninger f 256; 125 & b. Eider f 245; 129 & b. Pools f 302; 129 & b. velling c. 85 Lt. besch. Poolse Tarwe 123 a 127 & f 269 a 292. Rogge tot iets vorige prijzen met meer handel, verkocht: 122 & Pruis f 200; 123 & Odessa f 195; 119 & dito f 188; 118 & n. Archangel f 180; 114 & o. Gedr. f 168. Van de 180 Lt. Odessa Rogge in velling zijn 30 Lt. verkocht a f 171; het overige opgehouden of niet gevraagd. Garst, Haver en Bockweit zonder handel. Tegen Maandag zijn weder in velling aangekomen: 73 Lt. besch. Pools. Tarwe van 119 & 123 a. Op 9 vaten. Olie in April etc. 58 & 59. Vliedend 113/14 & Odessa f 300. Raapolis op 6, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 1. Vliedend op 6 w. f 294; Vliedend f 284. Vliedend op 6 w. f 294. Vliedend f 384.
ROTTERDAM, 18 Nov. Tarwe. 188/2 & wib. Poolse f 315; 165/2 & nieuwe Hoogl. Kleefse f 320; 153/2 & oude

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.